

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решено је:

да се села: Кула и Аљудово, која сачињавају општину кулску, по изјављеној жељи њихових становника, преместе из среза млавског у срез пожаревачки.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1909. год. у Београду.

РАСПИС

свима окружним начелствима и Управи града Београда

Расписом мојим од 25. септембра тек. год. П.Б. 21257. наредио сам свима начелствима и Управи вароши Београда: да се у недељне и празничне дане безусловно држе затворене радње и дућани и да се сваки онај, који противно томе поступи казни по § 364. тач. 1 и 2. казненог закона.

Поред законског наређења да у те дане буду затворене радње и дућани, ја сам у горњем распису изнео и побуде, које су ме руководиле да скренем пажњу полицијским властима на строгу примену § 364. каж. зак. Те су побуде биле: да се трговачко-занатлиском подмлатку да могућност, да тих дана посећује недељно-празничне трговачке школе.

Али и поред законске забране и мог наређења, да се у недељне и празничне дане држе дућани и радње затворене — ја ипак имам уверења, да се, у многим местима у Србији, противно поступа и тиме, поред гажења закона, онемогућава трговачко-занатлиском подмлатку *бар и осле иодне* да посећује поменуте школе, које су једина установа за образовање занатлиско-трговачког подмлатка како у потребном му стручном знању, тако и у погледу општег образовања.

Не треба да напомињем да су за овако противзаконско поступање појединих трговаца и занатлија, у првом реду и једино криве полицијске власти, које су позване да се брину о тачном извршењу поменутог законског прописа. Дужност ми налаже да такво стање даља не трпим, и ја то нећу у будуће допустити.

С тога препоручујем томе начелству — управи — да најозбиљније обрати пажњу на тачно испуњавање наређења у § 364. поменутог закона на сваког оног трговца и занатлију, који би своју радњу у недељне и празничне дане у горњем §-у означене држао отворене, или би у затвореној радњи пазаривао. најстроже по закону казни. Ради тога нека старешине полицијских надлештава, с времена на време, преко подручних им органа, празничних и недељних дана нарочито проконтролишу по вароши односно варошици да ли има и таквих трговаца и занатлија, који у својим радњама и дућанима тада пазарују, па где такав случај буде, да се с места према одговорном лицу по закону поступи. Нарочиту пажњу, при том, треба обратити на оне радње чији млађи не посећују уредно поменуту школу.

За немарно вршење ове наредбе казнићу строго окружне и среске старешине, а о извршењу исте водићу строга рачуна.

Ову наредбу начелство ће обзнанити преко општинских власти и грађанству у свом подручју, те да и грађанство зна: да су у недељне и празничне дане дућани и радње затворени и да се тих дана у њима не може пазаривати.

П.Б. 23596

17. октобра 1909 год.

Београд.

Министар
унутрашњих дела,

Љ. Јовановић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРЕДЛОГ

НОВОГА АУСТРИЈСКОГА КАЗНЕНОГА ЗАКОНИКА

(НАСТАВАК)

Несравњиво повољнија испада оцена оних одредаба у предлогу, које се тичу предложених правила за *старалаштво друштва према опште опасним индивидуама*. Предлог оштро двоји средства сигурности од казни. Сад треба говорити само о онима. Ако оставимо на страну полицијски надзор и прогонство странаца из земље, који стално улазе у казнене законике као њихови саставни делови, наилазимо као средство сигурности *старалаштво* у тројаком облику:

Над опште опасним душевним болесницима и ивијаницама, који су извршили какав злочин или преступ, али због казнене неурачунљивости остају некажњени (§ 36.);

Над личностима умањене казнене урачунљивости, које су осуђене због каквог злочина и сматрају се као опште опасне (§ 37.), и најзад:

Над опште опасним поворотницама (§ 38).

У сва ова три случаја старалаштво је везано за претпоставку *опште опасности*. »Опште опасан« је онај, који се због свога стања и с обзиром на његов начин живота и врсту кривике или због раније извршеног злочина »има сматрати као нарочито опасан по јаван морал или по сигурност личности или имања«. У осталом ова су три случаја различно обрађена. У првом случају долази старалаштво на место казне; у другом и трећем случају оно се прикључује казни, тако да његово последње изрицање наступа тек на основу података из времена издржавања казне. У првом и другом случају старалаштво траје, док се не отклони општа опасност; у трећем случају старалаштво не сме трајати дуже од десет година.

У опште узевши, ти предлози одговарају оправданим захтевима, које је већ

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

од дужег времена истакла криминална политика. Имало би се што шта замерити извођењу основне замисли, али овде нећемо у то улазити.

Најинтересантнији је трећи од ова три случаја. Аустријанац (странац према § 40. подлежи прогонству), који је због извесних злочина најмање два пут био осуђен на робију, па у току идућих пет година од дана издржане последње казне опет изврши какав злочин, може после осуде за ово дело бити и даље задржан у старалаштву. „ако га негови злочини показују као опште опасна и ако се мора узети, да се он неће на даље уздржати од вршења даљих казних радњи“.

Старалаштво у том случају није казна, већ средство сигурности; оно се не изриче због дела које је предмет суђења, већ због опасности која прети у будућности; оно се изриче приликом одмеравања казне за извршено дело, али на крају постаје извршним тек онда, ако подаци за време издржавања осуде утврде непрекидно трајање опште опасности.

О правилности и целисходности тога схватања може се бити различитог назора. Али ако се једном стане на становиште предлога, онда се не може увидети, за што старалаштво не може да траје исто тако дуго као и стање опште опасности и за што да у сваком случају мора постићи свој завршетак са истеком десете године. То постављање највише границе може да одговара битности казне; оно се никако не слаже са појмом мере сигурности.

С каквим се правом сме да пусти у друштво несумњиво опасан човек, да извршује даља казних дела? Предлог ту нестално лелуја између два схватања. Приликом даљег претресања мораће се одлучити за једно или друго, и то ће се онда морати даље и извести.

Од први пут осуђеног човека понеки међустепенски воде ка опште опасном злочинцу из навике. То правнички потпада под појам *поврата*. Правилно поступање са повратом један је од најважнијих и најтежих задатака казненог законодавца, јер баш ту дају најразличитије податке идеје о одмазди и мисли о сигурности. И у том питању предлог показује несигурност, која се мора сажаљевати.

Предлог зна за две врсте поврата, од којих се прва дели опет на две подврсте: на *обичан поврат*, код кога је различан први и поновљени поврат (§ 64.), и на поврат *по поновљеној тешкој осуди* (§ 63).

Оба два главна случаја са свим се различно третирају. Општи део предлога даје опредељено правило само за други случај: казна се има одмерити у граници обичнога казненога оквира, повишеној за четвртину. Против тога се на овом месту нема шта рећи.

Напротив, код обичнога поврата општи део (изузимајући 2. став § 43.) задовољава се постављањем двају захтева. Једном не смеју проћи пет година од дана издржане последње казне, и за тим ново казнимо дело мора „почивати на истој наклоности“ као и дело које је изазвало прву казну. У осталом казнили оквир задржан је за посебни део како код обичнога тако и код поновљенога поврата.

Али на тај начин долазимо опет до несталне и контрадикторне казуистике. Један пример. Код крађе (по § 336. тач. 3.) поновљени поврат ствара разлог за поострење казне. Поострење се мора применити, ако је крађивац већ два пут осуђиван због подвођења из користољубља (§ 275. тачка 4.). Али код подвођења је, напротив, изостављено поострење казне у случају поврата; дакле ко је већ два пут олуђиван због крађе, па сад буде суђен због подвођења из користољубља, потпада под нормални казни оквир. Недоследност је као дан јасна. Или се тражи једнакост „наклоности“, и тада подвођење из користољубља мора бити осуђено као и крађа. Или одлучује једнакост деликта, и тада осуда због подвођења из користољубља не може бити разлог да се поострава казна за крађу. Законодавац није начисто с тим, да у општем делу мора да заузме основно становиште у питању поступка са повратом.

2.

Систем казни у предлогу даје мање повода за критичке замерке.

Као што се могло и очекивати *смртна је казна* задржана, а тако исто и њено редовно извршење вешањем (§ 18.). Према садашњем позитивном праву област њене примене битно је ограничена: налазимо је само код покушаног убиства цара (§ 109. тачка 1.) и код извесних случајева убиства (§§ 286., 287.). Она је у § 109. предвиђена апсолутно, у § 286. алтернативно поред доживотне робије, а у § 87. (кад на вечиту робију осуђени злочинац изврши какво убиство) опет је апсолутно предвиђена. Смртна је казна са свим искључена код умањене казнене урачуљивости (§ 4.), код малолетника (§ 59.), код саучесња (§ 13.) и код покушаја (§ 14.). Кад се у опште сагласимо са смртном казном, онда се овом регулисању готово ништа нема ни приметити. Да ли пак смртна казна треба да буде задржана или не, то је питање које има да се одлучи више према политичким и културним приликама, него ли према јуристичко-техничким, те тако и није место да га овде испитујемо.

Као казне *лишења слободе*, предлог предвиђа робију, тежи и лакши затвор; и томе долази субсидијерно и домаћи затвор (§ 60.).

Казна робије предвиђена је у трајању доживотно или од једне до двадесет година, а досуђује се у годинама или у месецима (§ 19.); казна тежег затвора (*Gefängnisstrafe*) може бити од три дана до двадесет година (§ 20), а казна лакшег затвора (*Haftstrafe*) од једног дана до пет година (§ 21.).

У предлогу није изнето којим се ознакама разликују казне лишења слободе једна од друге; за то се не могу оценити ни разлози, који су довели до тога, да се предвиђају две казне лишења слободе, које досежу трајање до двадесет година.

Вредно је пажње, да преступ може бити и дело које се казни лаким затвором, и да иступ може бити и дело које се кажњава тешким затвором, док је у сваком

случају злочин оно дело, које се казни робијом (§ 2.).

Условни отпуст предвиђен је само код казни, које прелазе годину дана лишења слободе.

Новчана казна може бити од 2 до 50 хиљада круна (§ 27.). Код предвиђања казне није се обзирало на приход осуђенога, али је то учињено код одмеравања у погледу казненога оквира (§ 43.). Предвиђена је подела на рате и рокове, али је тврдички ограничена на три месеца од дана извршности пресуде (§ 27.).

На место новчане казне која се не може извршити, долази казна лишења слободе (§ 29.); предлог дакле није ни покушао да отклони огромну неправду, по којој сиромашак плаћа телом оно што богаташ кесом плаћа за издржање казне.

Врло су мало задовољавајуће одредбе о *сужавању права грађанске части* (§ 33.). И овде се јасно испољава тежња предлога, да сузи слободно одмерење судијино, а тиме и индивидуалисање осуде сваког дела. Сужавање права грађанске части *обавезно* је везано за осуду на смрт и на робију. Па чак и код осуда на тешки затвор, најмањи шест месеца, мора се изрећи сужавање тих права, „ако се осуђеноме ставља на терет особита грубост, грубо користољубље, бестидност и страх од рада.“

Познато је, да позитивно немачко казнено право стоји баш на са свим супротном становишту у том питању; изузимајући незнатно мали број случајева, немачко право даје слободно одмерење судији у погледу сужавања права грађанске части, па чак и код случајева осуде на смрт. Не можемо да верујемо, да правној свести аустријскога народа одговара шаблонизирање, какво је предвиђено у предлогу законика.

Узгред да напоменемо и једну малу случајну грешку. Кад на захтев ослобођенога буде дата јавности пресуда о ослобођењу, онда то свакако не значи никакво кажњавање; према томе се онда не може разумети, откуда је могла та одредба (§ 35.) залутати у одељак који говори само о казни и кажњавању.

(СВРШИТЕ СЕ)

Д. В. Бакић

ЛОНДОНСКА ПОЛИЦИЈА

(НАСТАВАК)

У прошлој години у метрополитанској полицији било је: 32 виша интенданта, 552 инспектора, 2298 наредника и 14760 констаблера са 311 коња.

Персонал ове огромне полицијске силе ступа у жандармерију обично без икакве претходне војничке обуке, јер у Енглеској не постоји обавезна војна служба. Трупа се попуњава из свију могућих класа. Главно је да кандидати морају бити крупни, снажни и бистри људи, високи најмање 1,71 м. и да нису млађи од 21 ни старији од 27 година, нити да на издржању имају више од двоје деце.

На обуку констаблера полагају веома много. Већ при самом пријему полицијски

се кандидати (candidates in the preparatory class) пропитују из општих знања. По том се опет после двомесечне наставе испитују и који положи испит постављају се на пробну службу од шест месеци, за које се време продужује и теориска и практична настава и тек они који се и после овога рока покажу за службу добри и подесни постављају се за сталне констابلере.

Првих дана школе највише се полаже на војна вежбања, која се и доцније продужују по један час недељно за све време њихове службе. Ова војна обука је неопходно патребна ради задобијања оне гишкости и дисциплинованости у држању и кретању, која полицајце оспособљава да се над бројно надмоћнијом масом могу уздићи.

Теоријска се настава врши по врло опширним „уџбестима“, једној књизи од преко 500 страна, која се свакоме „полимену“ при његову пријему уручује и која се сматра као поверљива и незваничним лицима апсолутно неприступачна. Енглези су и у том погледу повучени и затворени, те је страном полицајцу тешко сасвим продрети у унутарње односе полицијске управе.

Вредноме констаблеру, који се трудио и даље изображавао у познавању прописа службе и осталог потребног знања, предстоји лепа каријера, јер сваки констаблер добре способности, ваљаног васпитања, издржљивости, ревности и присебности, може бити унапређен до ранга дивизионог вишег интенданта.

При унапређењима, која морају ићи постепено, поред најбољих квалификација у сваком погледу гледа се на другом месту и на године службе. Препоруке приватних лица у корист каквог кандидата не узимају се у обзир.

Најлепши, највећи и најобразованији констابلери служе при А дивизији (Withhall-division), која је овде у полицији оно, што гарда у војсци. Њен је реон сразмерно најмањи, али су њеној заштити поверени краљевски двори, најглавнија позоришта, паркови, парламенат, министарства, посланства и музеји.

Ожењени констابلери морају становати у близини места где врше службу. Неожењени, који сачињавају много већи део, имају стан при полицијској станици где врше службу, као у касарни. За то плаћају месечно само један шилинг (1.25 дин.). Ту имају у кругу својих другова пријатно друштво, где се негује музика и песма. Ту се обично налази мала библиотека, билијар, клавир и друге неке угодности за игре националног карактера. Негују их и послужују обично удовице бив. констаблера, које су за то плаћене.

Констابلери који станују у касарни кад су ван службе могу ићи у варош, али у 12 часова ноћу морају бити сви у касарни. Они се у првом реду употребљују на изванредне службе, при непредвиђеним изгредима, пожарима итд.

Имао сам прилике да видим једну такву касарну за 250 лица. Ну наш појам касарне једва допушта да се употреби за ове пријатно и удобно удешене полицијске станове. У скромноме оквиру

једне полицијске станице овде се у многоме испољава слика пријатног, правог енглеског клубског живота, који гаји заједницу и чува младе људе од штетног утицаја великоварошког живота.

Сваки полисмен на 14 дана службе робија по један дан слободан и то тако, да од та два слободна дана у месецу један падне на недељу, а други на радни дан. Сем тога сваки још има право и на десето-дневно осуство у години.

Службено одело и опрему добијају од државе. Униформа се састоји из чохане затворено плаве блузе и чакшира. Уз то иде кожни појас — кајас, о који се ноћу веша ручни фењер. Лети се место чохане блузе носи лака литевка. На блузи и литевци су жута метална дугмета. Улични позорници при киши облаче преко одела чакшире и палерину од гуме. Као капа служи при филцани шлем са јако повијеним браником. На крагни блузе и литевке, као и на шлему, налази се по једно слово и број, који означају дивизију и службени број дотичног службеника. Оваква је униформа за констابلере и сержане. Виши чиновници носе мање уочљиву униформу. На глави имају црне округле капе облика наших полицијских капа, а на оделу црна кошчана дугмета.

Сваки полисмен за време службе носи око доњег дела руке 5 см. широку траку, која је код ове метрополитанске полиције бела и плава, а код општинске Сити-полиције бела и црвена, по чему се у главноме и разликују. Та веза — пантљика — служи као знак, да се дотични констаблер или сержан налази на служби. Скидање везе из буди каквог разлога за прописно време службе представља један од најозбиљнијих дисциплинских иступа.

У спрему долази, даље, метална пиштаљка са ланцем и закачком. Као сигнал довољан је само један писак, који производи парочити јак тон.

За време ноћи сваки позорник носи фењер, утврђен за кожни појас а на ципеле међу гуму да се не чују кад иду.

Наоружање је врло просто. Сва лонска полиција као једино оружје носи пантлицу од 40 см. дужине, који на једном крају има учвршћен кожни кајиш за набапивање на руку при употреби. Она се носи скривено под оделом. И коњичко одељење носи само ове батине. Исте батине, само нешто мањег облика, носе и криминални службеници (detective officers).

Кад констابلери у слободне дане иду у цивилу онда морају носити са собом легитимациону карту.

Служба полицијске трупе. — На делатност лонске полиције од великог су утицаја: 1) огроман саобраћај и 2) веома велики проценат злочина.

Саобраћај у унутарњем и још неким деловима ове скоро осмомилоните вароши је страхан. Док се не види он се не да представити. Статистичким датама су утврдили, да унутарњу варош, Сити, прође дневно на милион и по пешака и на сто хиљада кола. Преко једног јединог моста, т. зв. „Лондон-бриџ“, који преко Темзе ка Сити-у води, пређе дневно на 180000 пешака и 30000 кола!

При тако огромном саобраћају могло би се мислити да се несрећни случајеви и поремећај у саобраћају сваки час дешавају. Међутим то није случај. На против, саобраћај се јединственим начином врши уредно и брзо.

Поред необичне умешности уличних позорника за регулисање саобраћаја томе много доприноси и то, што у унутарњем и другим саобраћајем јако заузетим крајевима нема трамваја, или у колико их има иду испод земље, као и веома разграната подземна електрична железница, која се по где-где пушта на 30 м. испод земље.

На место гломазних и великих трамвајских кола улицама саобраћају маса лаких коњских и ауто омнибуса, обично са два ката. Са омнибусима се утркују карактеристичне лондонске лако покретне двоколице (cabs), које се по своме проналазачу зову Ханзон. Оне су спреда отворене. Кочијаш седи позади и коњем управља преко главе путника. Двоколице су кратке и узане, те их по окретности и умешности чувени лондонски кочијаши могу у моменту скренути и окренути.

Коњске станице су обично у средини улице и кола стоје дуж улице једна за другом поређана, те се саобраћај врши десно и лево поред њих. Трамваји по улицама налазе се само ван варошког центра. Калдрма је махом од дрвених коцки. Кола јуре често у четири и шест бескрајних редова — пола у једном с десне, а пола у другом правцу с леве стране. Између њих, нарочито на рашкршћима, крећу се пешаци са таквом сигурношћу, која свакога странца мора задивљавати.

Док у унутарњим и најживљим варошким деловима регулисање уличног саобраћаја чини најглавнију дужност полиције, у другим деловима њен главни задатак је заштита од многобројних злочинаца, при чему се униформисана полиција појављује као помагач кривичне — детективске полиције.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Жив. А. Лазић

ГРАЂАНСКА ОДГОВОРНОСТ И НАКНАДА ШТЕТЕ УЧИЊЕНЕ КРИВИЧНИМ ДЕЛОМ

(НАСТАВАК)

Видели смо да § 807. грађ. зак. прописује да за малу децу до 7 година, луде, згрануте, бесомучне „свагда одговарају они којима су они поверени да их чувају“.

Отац, мати и у опште лица којима су поверена на чување горња лица о којима је реч у овом §-у имају дакле дужност надзора над овим лицима: претпоставка је дакле да су они пропустили ову дужност кад које од ових лица учини штету другом. Али да би ова лица чијем су старању и надзору поверена ова лица могла одговорати за штету по горњем закону, битан је услов да су у моменту кад је које од поменутих лица учинило штетан факт, означена лица имала или требала да га имају под својим надзором. При

свем том ова ће одговорност престати ако ова лица докажу да у пркос њиховој пажњи нису могла спречити деликт.

§ 811. грађ. зак. утврђује грађанску одговорност онога: »који би за особите »послове са знањем неспособна лица узео »и с тим другом штету нанео, одговараће за штету«.

Ова се одговорност оснива као и претходна на законској пресумпцији кривице; али се кривица овде не састоји једино у оскудици надзора, она се састоји у рђавом избору слуге или најамника чијим је делом проузрокована штета. Такође је ова одговорност у исти мах ужа и строжа од одговорности у првом случају. Заиста, с једне стране, газде и послодавци одговорни су за дела која учине слуге и најамници у служби у којој су употребљени т. ј. у вршењу ове службе или приликом овог вршења; одговорност нема дакте места за дела која учине ова лица изван ове службе. На пример, ако мој кочијаш возећи моја кола прегази пролазника, из непажње или из неваљалства, и рани га или убије, ја сам одговоран за то што нисам имао право да изаберам као кочијаша човека, који није имао својства која се траже за вршење ове службе и нисам водио надзор над њим; али ја нећу одговарати, ако мој кочијаш у свађи учини убиство или се ода рђавим делима. С друге стране, одговорност господара и послодавца протрајала је од одговорности старалаца и оних којима је поверено чување лица из § 807. у том смислу што за разлику од ових последњих првима није допуштено да доказују да они нису могли спречити штетан факт. Јер су тада баш они криви што су учинили рђав избор у личности слуге или најамника.

§ 812. грађ. зак. утврђује грађанску одговорност гостионичара, крчмара, лађара и возиоца (кириџија) за ону штету коју би њихови људи путницима нанели. Ова одговорност гостионичара оснива се на потреби у којој се налазе путници да се сместе у гостионицама и повере гостионичару чување своје имовине; возиоци на суву и на води за чување и одржање ствари које су им поверене подлеже истим обавезама и истој одговорности као и гостионичари. За крађу пак у гостионици коју учини сам господар или његове слуге према путнику или госту, или кад овај последњи украде што у гостионици, прописана је казна у § 222. т. 11. кр. зак. и за то одговорности о којој говори § 812. грађ. зак. има места само онда кад ова штета није из овог деликта — крађе, у коме је случају по обичном принципу сваки одговоран са гледишта грађанског као и са гледишта казненог само за своје сопствено дело.

Морална лица, таква као држава, општине, јавни заводи или за јавну корист, грађанска или трговачка друштва, ит.д. могу имати агенте, службенике или чиновнике; јесу ли ова друштва одговорна грађански за штету коју учине њихови службеници вршећи њихову службу и услуге које морална лица од њих очекују? Правознaнство то допушта: оно не изгледа да прави разлику између две могуће ситуације, по изгледу различне: 1^о је ли

морално лице могло слободно да избере свог службеника или чиновника? У овоме случају, специјална кривица која служи за основ закону постоји и нема никакве сумње о грађанској одговорности; 2^о али морално лице не ужива довољну аутономију: његовог службеника наименовала је виша власт која је дужна да њим управља и да га контролише. У овоме случају каква би се кривица могла њему приписати и на каквој би се бази ослањала грађанска одговорност? Али је ово разликовање с разлогом одбачено. Грађанска одговорност моралних лица оснива се на закону а не на кривици. Ову одговорност по нашем грађанском закону утврђује § 811. гр. зак. који гласи: »тако »исто и онај који би за особите послове »са знањем неспособна лица узео и с тим »другом штету нанео, одговараће за »штету«. То је законска обавеза која лежи на сваком лицу физичком или моралном чим се оно пађе у ситуацији коју предвиђа закон. Грађанска одговорност правних лица резултује из те идеје да заводи или корпорације имају патримонију и врше у смислу обавеза и права која се односе на њу, активитет који закон признаје и штити. Пошто им закон допушта да имају представнике, пуномоћнике, администраторе, агенте, чиновнике, који врше своје функције и чине услуге које морална лица од њих очекују, треба да она буду обавезна да накнаде последице кривице коју ова лица учине у вршењу службе за коју су употребљена. Нема никаквог разлога правити разлику између правних и физичких лица, ни ограничавати ову одговорност само на физичка лица; у том смислу има се разумети и цитирани § 811. грађ. зак. у коме је и одговор на напред постављено питање.

Али може ли једно морално лице бити грађански одговорно за дело из небрежне или сопствене несмотрености?

У овоме реду идеја у вези су одредбе специјалних закона по којима су општине одговорне за извесна деликта учињена на њиховој територији. Те су одредбе чл. 1. закона о накнади штете злонамерном паљевином и противзаконим поништајем ствари и крађом, и чл. 13. зак. о јавној безбедности. Ови закони чине одговорним општине грађански за извесна кривична дела учињена на њиховој територији у случајевима које ови закони спецификају. Свака кривична одговорност одстрањена је, шта више грађанска одговорност ограничена је у саме границе учињене штете, за чију су накнаду одговорне општине у чијем су атару учињена поменута дела ако се кривац није могао пронаћи, ни ухватити у року од 30 дана, од кад су учињена, — (члан 1. зак. о накнади штете злонамерном паљевином, противзаконим поништајем ствари и крађом). као и онда ако се штета учињена хајдуковањем и разбојништвом не може од кривца да наплати (чл. 13. зак. о јавној безбедности).

Свака општина дужна је да се стара о одржању јавног поретка; држава, која би требала сама да се постара за сигурност становника и својине, ставила је у дужност ово старање општинама и учи-

нила их грађански одговорним за извесна кривична дела. Ако посматрамо општину као *налогодавца* у погледу на њене општинске службенике, који имају дужност месне полиције, то ћемо у овој одговорности коју налажу напред поменути закони видети само примену оне одговорности појединих лица о којој смо напред говорили цитирајући § 811. грађ. закона. Будући да сваки налогодавац по овом законском пропису грађански одговара за кривице свога најамника, то би и општина била обавезна за то што њено особље није сузбило акте насиља и плачке кад је имало власт и дужност да то учини. Пошто је ова одговорност општине резултат *колективне кривице*, то је она довела до *колективне* накнаде. Ову кривицу, као што се види, закон претпоставља у приликама које је детерминисао. То је стара германска идеја о солидарности клана, племена, фамилије, која је постојала и у нашем старом праву.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

О СПРОВОДУ ОКРИВЉЕНОГ СУДУ

Задржавајући исти наслов, што га је своје написао у бр. 40. »Полицијског Гласника« дао г. Д. Суботић, изнећу о томе питању и своје мишљење, како би се дискусијом дошло до правилног разумевања и примењивања § 158. кривичног судског поступка.

Као што се из поменутог чланка види, г. Суботић је мишљења, да § 158. крив. суд. поступка, у колико се односи на спровод окривљених, који су за време истраге код полицијских власти били у слободи — а о томе ћу спроводу једино и ја говорити, — треба разумети тако: што ће полицијска власт, кад ислеђење доврши, акта истраге са тужбом послати надлежном првостепеном суду, а окривљеном саопштити раније, да и сам буде код суда, кад акта истраге тамо буду; па, ако се окривљени томе позиву буде одазвао, онда ће му суд саопштити своју одлуку, у противном, додациће га ради саопштења стражарно преко полицијске власти. Г. Суботић даље налази, да и полицијске власти, које са актима истраге спроводе окривљеног по пандуру — стражару — суду, и судови, који уз акте истраге траже окривљене, греше, и да полицијски чиновници, који тако врше ове спровод, раде противно Уставу и чине кривицу из § 122. крив. законика, поред тога, што се тиме вређа и јаван морал.

Да видимо, у колико је ово мишљење г. Суботића тачно.

§ 158. крив. суд. поступка гласи: »кад полицијска власт ислеђење доврши..... она ће начинити тужбу на суд и кривца заједно са протоколима чињеног испита, и стварима, ако би каквих било, спровести надлежном суду....«

Летимичан поглед на овај законски пропис указаће нам одмах, да тежиште правилног разумевања лежи у значењу речи *саровести*. Да ли та реч, кад се односи на лице, као што је то случај у §

§ 158. крив. суд. поступка, значи *стражарно упути* или *упути га*? Другим речима, да ли је законодавац реч *спровести* у § 158. крив. судског поступка дао оно значење, које она у обичном животу има или неко, које се тек тумачењем даје извести?

Да се на то питање правилно одговори, треба разгледати друге законске прописе, у којима је законодавац ту реч употребљивао, а о оне, који садрже наређења о стражарном спровођу и доводу, као што су § § 97., 98., 161., 163., 194., 208. крив. суд. пост.

Из тих законских прописа се види, да је законодавац за стражарна упућења увек употребљавао друге изразе, који јасно исказују ту његову намеру. Кад се, поред овога, има на уму и § 163. крив. суд. поступка, у коме законодавац ту реч употребљава и за ствари, — правилан закључак, у колико се односи на стражарно упућење, гласи: реч *спровести* у § 158. крив. суд. поступка не значи *стражарно упути*.

Остаје, дакле, оно друго значење *упути га*, и моје је мишљење, да та реч, то и значи. Доказ ми је за то и граматичко и логично тумачење и обично значење у животу. Реч *спровести* увек означава суделовање неког другог лица, означава дакле јасно спроводника. У случајима § 158. крив. суд. поступка тај спроводник јесте полицијски орган, на ма како се звао, јер је то спровођење право и дужност полицијске власти.

Да видимо, да ли је тај полицијски орган у овоме случају у улози стражара или не?

Улога стражара спроводника, дужност његова, ова је: он има лице лишено слободу одлуци власти за то надлежне да чува или спроведе онде, где му је наређено и за извршење те дужности има права употребе свих средстава законом прописаних и одређених. Слобода кретања таквог лица ограничена је ранијом одлуком власти и дужност је стражара, да је и даље за време чувања или спровођа одржи.

У случају § 158. крив. суд. поступка улога спроводника потпуно је друкчија. Она је суделовање полицијског органа при вршењу једног законског наређења — ради извршења једне законске радње. Та је радња идентична са радом полицијских органа, који са грађанима суделују при извршењу каквог јавног посла: потера на хајдуке, кулук, гашење пожара, спасавање од поплаве. Дужност спроводника по § 158. крив. суд. пост. јесте, да окривљенога, који му је показан и раније добављен, са актима истраге одведе и преда суду. И, као што грађанин, који ради на кулуку, није лишен слободу, нити му је у опште слобода кретања ограничена, може у свако доба да напусти тај рад, — што тако и окривљени може се или не одавати позиву полицијске власти за спровођ или се одавати, али не отићи са спроводником, ризикујући, разуме се, да у првом случају буде кажњен по § 327. тач. 3. крив. зак., а у осталима за дело из § 327. тач. 1. истог закона и кажњен и стражарно спроведен суду.

Овај и овакав спровођ, према томе, не представља никакво ограничење слободу кретања, нити је противан ма коме законском наређењу. Познато ми је, даље, да полицијске власти овако и схватају те спровође и да има полицијских органа, који мисле, да окривљене из слободу треба стражарно спровести суду, први пут сам видео из овога написа г. Суботића. И ако ти чиновници заиста тако врше те спровође, они чине кривицу из § 122. крив. закона.

Према свему овоме, моје је мишљење, да спровође окривљених из слободу треба вршити на овај начин: акте истраге са тужбом и окривљенога, који је претходно добављен, предати полицијском органу, да их преда суду. Ако окривљени оде, суд ће му своју одлуку саопштити; ако не оде, он је учинио кривицу из § 327. тач. 1. крив. законика, полицијска ће га власт за то казнити и као лице лишено слободу стражарно спровести суду.

Тврђење г. Суботића, према овоме што сам изнео, да је спровођ свршен пошљањем акта истраге суду и саопштењем окривљеноме да се суду јави, погрешно је и противно § § 158. и 161. крив. суд. пост., из којих се види, да су полицијске власти *дужне* да *заједно* са актима истраге спроведу суду и окривљенога; што то захтева брзина рада на крив. предметима; што би онај начин добављања од стране првостепеног суда стражарно преко полицијске власти био незаконит; и што би то био врло рђав преседан о неизвршењу одредаба једног формалног закона, које се морају вршити онако како гласе. Иначе, логичка последица неизвршења одредбе § 158. кр. суд. поступка од стране полицијских власти јесте право и дужност првостепених судова према § 161. тач. 3. крив. суд. пост., да полиц. власти врате акте истраге и да траже уз акта и окривљеног.

Љ. Јоцић

ПОУЧНО - ЗАБАВНИ ДЕО

ТАЈНА ПЛАВЕ СОБЕ

(НАСТАВАК)

— Тако је, рече гроф, који је био блед као смрт и кога ово куражење није ни у колико повратило.

Гроф је у улици Вебер остао до поноћи, и кад се вратио кући био је сломљен и утучен од силног страха и узбуђења.

На један тренутак пре грофа, у хотел се био увукао један човек врло рђавог изгледа, и чим је све по хотелу поспало, он се појави из мрака, пролазећи врло пажљиво кроз мрачне ходнике, док најпосле не дође до собе у којој је гроф радио. И кад се уверио да је у хотелу савршена тишина, он извади из џепа своју ручну лампу и поче веома пажљиво претресати грофову канцеларију.

Тај човек, лако је погодити, био је Марк Жордан, прерушен као крадљивац.

Помоћу нарочите справе приступио је он своје послу и почео претресати фијоке у којима је гроф држао своје хартије. Одједном Марк Жордан весело уздахну, јер је нашао у фијоци један калем свиленог конца. Он га метну у џеп, затвори фијоку, угаси лампу и одмах оде, јер је нашао, шта је тражио.

Зашта му је био потребан овај калем? То ћемо видети доцније.

Главна је то, да га није нико ни видео ни чуо, и да му је план испао за руком преко сваког очекивања.

V

Изазивање.

Сутра дан, рано изјутра, маркиз је био позван у префектуру, ради саопштења полицијског увиђаја и лекарског протокола. И у једном и у другом рапорту констатовано је, да постоји дело самоубиства, извршено вешањем. На убиство, међутим, нико није ни помишљао, са разлога, што су собна врата била закључана изнутра и према томе само их је могла закључати грофица, пре но што је приступила својој намери.

Ово је био формалан пораз за маркиза, који се одмах повукао, чим је гроф дошао, јер га је полиција позвала, као и њега, ради саопштења протокола.

Садржина протокола била је грофу већ тајно достављена благодарећи његовом утицају, који је имао у амбасади, због његове милоснице. У префектуру је био дошао само форме ради; сада је триумфовао, јер није више никаквих имао брига.

Маркиза је са презрењем погледао и рекао:

— Дакле, ви сте, без сумње, задовољни?

— Маркиз застаде, погледа свога непријатеља и рече:

— Господине!

— Задовољни сте, понови гроф, што сте направили оволику ларму пред мртвим телом ваше сестре. Држим, да више нећете клеветати?

— Никада вас не могу клеветати кад год вам будем казао да сте зликовац!

Тек што је гроф руку подигао, маркиз га је већ добро ошамарио. Гроф де Сексто поцрвени од стида и јурну на маркиза, али га присутни жандарми ухвате и спрече да не направи скандал. Он му за овим рече:

— Убићу вас, господине!

— Стојим вам на расположењу, маркиже.

— Кроз један сахат, пратићу вам све доке.

— Очекујем их.

— Где станујете?

— Изволите моју адресу.

— Добро.

— До скорог виђења!

— До виђења!

Они се мимоиђоше. Маркиз седе у фијакер, који га на улици очекиваше и оде право Марк Жордану. Детектив тек што је био устао. Ноћни посао испао му је за руком; био је потпуно задовољан, и веома се обрадовао кад му је саопштено да га маркиз тражи. Израз маркижевог лица био га је веома изненадио. Услед овакв-

неправде, маркиз је био сав сломљен и скрушен. Од бола, он паде на фотељу и изусту ове речи:

— Све је пропало!

Маркиз више није био пун живота и енергије, као раније, већ је изнемогао и био је тронут.

Детектив га упита:

— Шта вам је? Шта се збива?

— Прочитао сам протокол секције и лекарски рапорт.

— Па!

— Сви констатују самоубиство и ствар је окончана. Више се не може потрзати. Кроз који час сахраниће моју јадну сестру и онда је све свршено! Али, не, још ми остаје освета, хоћу да се бијем.

— С грофом?

— Да! Увредно сам га и убићу га!

На ову помисао маркиз мало живахну и рече:

— Али тада пеће погинути као убица, већ као денглмен, а ја бих желео да га видим где завршава свој живот као зликовац, на гилотини, јер сам убеђен више него икада да је он убица!

— Наравно. Ја то знам, рече Марк Жордан.

— Ви знате?

— Да.

— Како је могао убедити свет да верује у само убиство? Дакле, не варам се кад тврдим да ју је он убио?

— Не, господине.

— Могу ли је осветити?

— Сигурно, рече детектив, пошто је он убица. Провео сам ноћ у грофовом хотелу и.....

— Где? У хотелу?

— Да, све сам по хотелу испретурао и нашао што сам тражио. Сада држим кључ у рукама.

— Ах! Боже мој, узвикну маркиз, да ли је то могуће?

— Могуће је, сигурно! Овакав се злочин мора казнити.

— Не, не! За сада вам не могу ништа казати, пошто ја одговарам за све. Са грофом се не можете тући, јер ће он догле већ бити ухапшен. Позвати га на двобој, значило би, указати му велику почаст.

— Ах! господине, рече маркиз, који се осећао блажен и преблажен. Ви ми спасавате живот, господине. Како сам добро урадио, што сам дошао к вама.

— У току овога дана спремићу све што је потребно да демаскирам злочин, и сутра, надам се, успећу да гроф призна свој злочин пред вама, истражним судијом и свима присутнима.

— Ах! кад би то било истина!

— Будите сигурни!

Детектив је говорио са таквом сигурношћу, да је маркиз био потпуно блажен, јер је осећао да ће осветити сестру. Сада му је мало лакше било и пруживши руку Марк Жордану, рече:

— Хвала вам, господине. Ви сте ми толико добра учинили, да вам се не могу никада довољно одужити. Пре но што је хтео да оде, детектив га упита:

— Кад вас могу видети, господине?

— Идем право у хотел, који се налази у улици Риволи и више нећу излазити.

— Вечерас ћу вам саопштити у колико ће сати сутра зликовац бити ухапшен.

— Ви то тако позитивно тврдите, господине, да се просто губим од радости.

— Кад тако говорим, значи да сам сигуран, До виђења, господине маркиже.

— Дакле, вечерас, до виђења, господине.

Пошто један другоме стегоше руку, они се разиђоше.

За време, док је Марк Жордан уверавао маркиза да ће открити злочин, догле је муж убијене, Перез де Сексто, пренео грофичино тело у свој хотел и наредио да се све припреми, што је потребно за сутрашњу церемонију. Чим је издао потребна наређења, одмах је отишао својој метреси.

Жиана је прошлу ноћ провела врло рђаво, не због бојазни и страха, пошто је све ишло како ваља, већ зато, што ју је обузео неки предосећај, који често овлада онима, који немају чисту савест. Сан би јој се увек пореметио, чим би затворила очи, јер је пред собом видела ужасне слике. Ипак је остала у кревету и кад је изјутра устала, била је сва сломљена. Одмах се погледала у огледалу и видела како врло рђаво изгледа. Много јој је тешко било и приметила је како стари. Ипак се трудила да одклони од себе непријатне мисли и одједном уздрхта и рече:

— Заиста сам луда. И како се још увек гледала у огледалу, она пребледе и уздрхта, јер јој се учинило да је у својој коси приметила и једну седу длаку. Она дозвола служавку и рече:

— Видиш ли ово?

— Шта, госпођо, грофице?

— Једну седу длаку!

— Госпођа се шали?

— Погледај!

— Служавка погледа и заиста се увери да се госпођа не вара, али јој ипак није хтела признати.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

С француског
Милутин Т. Марновић

ПОУКЕ И УПУТИ

За подношај тужбе, да се ко год огласи за душевно болесног, искључиво је надлежан Министар Унутрашњих Дела

М. Р. као пуномоћник масе Ц. и С. браће С. из Т. поднео је акт првостепеном лесковачкоме суду Бр. 20809. којим је тражио, да суд по чл. 40, 41, 150 и 151 грађ. зак. и чл. 139 зак. о старатељ. пунолетног наследника поменуте масе Ж. С. огласи за умоболног, пошто је наследник Ж. слабоумног развића, те као такав није способан ни за какве правне послове, нити пак да рукује имовином.

За доказ овога поднео је комисијско мишљење издато од стране три лекара, који су над Ж. извршили преглед и утвр-

дили: да је именовани Ж. умно ограничен од рођења, да је та ограниченост стална и да као такав није способан ни за какве правне послове, нити да управља имовином, а сем овога поднео је и уверење окружне команде Бр. 407. из кога се види, да је Ж. отпуштен из кадра по чл. 4. т. 15 као душевно ограничен.

Првостепени лесковачки суд, решењем својим Бр. 20809,908 год. одбио је тужбу молиоачу, као неуредну, са ових разлога:

„По тачки 12. чл. 20. зак. о уређењу санитетске струке, тужбу, да се ко огласи за суманутог, са предлогом управе болнице и свима односним актима подноси надлежном првостепеном суду само Министар Унутрашњих Дела и то пошто се претходно испуне остали услови, који се по поменутој тачки траже. Према томе, приватна лица немају права на ову тужбу, већ се имају по поменутом члану претходно обратити полицијској власти, а на послетку и Министарству Унутр. Дела, који је и једино овлашћен за подизање овакве тужбе“.

По жалби пуномоћника староца масе, Касациони суд у Одељењу своме, размотрио је сва акта овога предмета и нашао: „да је решење првостепеног лесковачког суда Бр. 20809 на закону основано, те га је као такво по § 225, грађ. поступка оснажио, а жалбу, као неумесну, одбацао“.

За разматрање решења о кажњавању општинских службеника није надлежан Државни Савет већ надзорна власт.

Председник општине Л. решењем својим Бр. 10664 казнио је општ. лекара д-ра С. за непослушност и немарљиво вршење своје дужности, на коју је, уговором, закљученом између њега и општине, био позван.

Незадовољан овим решењем д-р С. изјавио је жалбу начелнику ср. лесковачког, који је горње решење оснажио; то исто учинило је и окружно начелство решењем својим Бр. 13357.

Но Миџистар Унутр. Дела решењем својим СБр. 12220 поништио је решење окружног начелства са ових разлога:

По II ставу чл. 170. закона о општинама, жалба противу решења председника општинског суда или одбора, којима се изричу казне над општинским часницима или одборницима и службеницима, изјављује се надзорној власти; а по I. ставу истога члана, жалбе противу решења и одлуке надзорне власти изјављују се Државном Савету осим случаја, ако законом другчије није наређено.

Према овоме окружно је начелство погрешно ушло у разматрање решења начелника среза лесковачког Бр. 13389, јер за то није било ни надлежно, већ Државни Савет, али кад је то већ учинило, онда је требало решењем својим одбацити жалбу, као ненадлежној власти поднесену.

По овим примедбама, као обавезним, начелство је поступио, и решењем својим Бр. 3810. одбио је жалиоца, које је решење и Министар Унутр. Дела СБр. 8564 одобрио:

После овога д-р С. обратио се жалбом Државном Савету, који је одлуком својом од 13. марта тек. год. Бр. 1725. нашао: да Државни Савет није надлежан за разматрање овога спора, те се није ни упуштао у разматрање предмета по овој жалби.

Вл. Ст. М.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

У броју 41. овога листа, одговарајући на питање г. Вит. Крстића, писара, о кажњавању стицаја код *истуца*, ми смо обећали да ћемо се овим питањем нарочито забавити, па то сада и чинимо.

Дакле:

У новом издању криминалног (казнителног) закона од 1908. године, други став § 323. гласи овако: „*Од овог правила изузимају се крађе, преваре и утаје, ако скуп вредности свију појединих, ма оне и једне с другим долазиле, износи више од две стотине гроша чаршијских, које се онда суде по § 69. ових допуна.*“

Код овога става ставио је уредник овога закона овакву примедбу: *Овај одељак додат је законом о изменама и допунама од 20. марта 1863. године. — Види примедбу* на страни 28. код § 69. Према томе израз: „Суде по § 69. ових допуна“, односи се на допуне од 20. марта 1863. год., којима је § 69. на крају допуњен са два одељка, од којих први и сад важи, а други је укинут законом од 15. јуна 1863. год. Пошто је овај други одељак укинут, то излази, да се 2-и став § 323. не може применити, јер се он односио на § 69. ранији последњи одељак, дакле да и не важи. Остао би § 323., став I., став I., ма да уједно износи у вредности више од 200 гроша чарш. ако само нису у стицају са злочинствима или преступима, када се суди по § 69. последњи став“.*

Као што са из ове примедбе, која је сада скоро саставни део закона, види, тежња је уредникова била та, да оне, који примењују ову законску одредбу упути, да је примењују у смислу овога његовог схватања.

Ми, међутим, налазимо, да је схватање уредниково погрешно.

Да би ову погрешку што очигледније истакли, ми морамо изнети и како је гласио укинути став § 69. кривичног закона. Тек кад читаоци и то имају пред собом, моћи ће и сами извести правилан закључак о тачности наших погледа.

Став је, овај, дакле, гласио: „*Исто тако ако би ко учинио више крађа, превара, или утаја, којих би вредност у скупу, ма оне и једне с другим долазиле, преко две стотине гроша чаршијских износило, па би се то имало једном пресудом пресудити, судиће судови по овом параграфу, као преступљење, заједно са последицама, које су у § 38. за крађе прописане.*“

Као што је и напред речено, овај став је донесен изменама и допунама § 69. од 20. марта 1863 године, истога дана, дакле, кад и други став § 323, па је изменама од 15. јуна исте године, предња измена код § 69. укинута, а она код § 323. остављена.

Ако би сада као основицу за оцену овога питања узели само тај факат, да је укинута законска одредба, на коју је упућивао други став § 323, и да је са укидањем угашена и њена важност, онда би и ми дошли до закључка, до кога је дошао и уредник, на име, да се иступне крађе, утаје и преваре, кад су у стицају, казне као иступи, и ако вредност ових износи више од оне вредности, коју предвиђа § 323.

Али за оцену овога питања не може се узети у обзир само овај један факат, јер се одмах истиче и то питање: зашто је законодавац оставио други став § 323, кад је укидајући § 69. знао: да је он у вези са оним првим, и кад је баш том приликом вршио ревизију треће части кривичног закона и мењао §§ 339, 333, 338, 378, 386 и 396, па ово законско наређење није ни додирнуо.

Ако би покушали да то припишемо простој непажњи законодавца и у опште случајности, онда би му самим тим одрицали озбиљност и у опште подобност за овакав рад, а то не бисмо смели учинити без страха, да ћемо учинити погрешку и неправду, у толико пре, што је наше законодавство ранијега времена показивало и тако много пажње и тако много озбиљности и разумевања онога, што је радило.

Према томе, морамо узети, да је оно намерно оставило други став § 323 у важности.

Узимајући овако, да је ова одредба намерно и даље задржана, ми морамо одмах потражити и узроке, са којих је то учињено.

Тражећи ове узроке, нама се собом намеће као одговор тај факат, да је законодавац онога истога дана, кад је укинуо допуне § 69 (15. јуна 1863 године) донео измену § 221. кривичног закона, којом је, у вези са наређењима § 391. истога закона (види измене од 17. јуна 1861 и оне од 20. марта 1863 године) регулисао: да се крађе, утаје и преваре казне с обзиром на вредност, и да се, према томе одређује и надлежност власти за њихово извињање и суђење и категорија у погледу злочина, престапа и иступа.

У овом факту, видимо, лежи одговор: зашто је законодавац задржао други став § 323. поменутог закона и ако је укинуо допуну § 69., јер му је било потребно, да постављени принцип: да се по вредности крађа, утаја и превара одређује надлежност власти и категорија кривица, одржи и за случајеве стицаја.

Да, одређујући у § 221. речима: „*иа било да само једна крађа, или да више крађа у скупу, ову вредност изнесе*“, надлежност суда за суђење, а остављајући у другом ставу § 323. исто начело речима: „*ма оне и једне с другим долазиле, износи више од две стотине гроша чаршијских*“, законодавац је одузео надлежност општинске и полицијске власти за све случајеве стицаја код поменутих кривица.

Може се рећи, да би наређења другог става § 323, у колико се тичу утаје и превара, била у сукобу са наређењима § 221. 231. и 252., с обзиром на нејед-

наку вредност, али то не може бити разлог да се овом другом ставу да други значај, јер је ова разлика отклоњена тиме, што измене ових наређења од 15. јуна 1863. године, као доцније, у толико мењају ову законску одредбу у погледу превара и утаја.

Потврду за овакво гледиште налазимо у акту Министра правде од 22. маја 1863 године № 2386,¹⁾ у коме су изнесени мотиви за укидање III става § 69. кривичног закона који гласи: „*У другој точки допуна § 69. од 20. марта ове године казано је, како ће се крађе, преваре и утаје, кад су у стицају и изнесе суму већу од 200 гроша судити као преступљење. Овде је прва погрешка што је противно § 391. стављено и за преваре и за утаје до 200 гроша, а друго неодређено по коме ће се §-у и каква казна аплицирати кад се као стицај суди, оће ли т. је казни за истуљење или преступљење. У овој точки каже се истина као „преступљење“, али се не наводи по ком §-у и како се у овом пројекту предлажу у том смислу допуне у § 221. 231. и 252, то потписани предлаже да се ова точка као излишна укине.*“

Као што се из овога писма види, допуне § 69. укинуте су не у тој намери, да крађе, преваре и утаје, кад прелазе вредност коју предвиђа § 391. кривичног закона, и даље суде полицијске и општинске власти, него просто као *излишне*, јер је суђење ових кривица регулисано § 221. 231. и 252. овога закона.

То се све још боље утврђује даљим текстом поменутог писма Министра Правде, које, у колико се односи на измену §§ 221. 231. и 252. гласи: „*У §§ 221, 231. и 252. казниног закона, прописано је како ће се казнити проста крађа, даље утаја и превара. Но како ни у једном од ових § није изречно казано, колико најмање вредности имају бити те крађе, преваре и утаје, него се тек из § 391. закључити може, кад се зна, за колику крађу полицијске власти суде, то да би се ови §§ јасније определили а нарочито сирам најновијих допуна у случају поврата, допунили, потписани предлаже да се ови § § по овом пројекту другим замене, тим више, што је у § 391. казано, да ће се крађе, утаје и преваре, у случају поврата казнити као преступи, али није казано како и по ком §-у.*“

После свега овога, ми мислимо биће за свакога јасно, да се крађе, преваре и утаје, кадгод прелазе вредност, коју предвиђа § 391. кривичног закона, па било да ову вредност чини једна крађа, утаја или превара, било више (стицај), казне по § 221, односно 231. и 252. кривичног закона, и да су, по томе, за суђење преко тих вредности ненадлежне полицијске и општинске власти, те је, на тај начин, и примедба уредникова погрешна.

Изнесећи за сада ову другу погрешку уредништва кривичног закона (раније смо говорили о § 317. овога закона) ми ћемо се ускоро вратити да проговоримо и о примедбама уредниковим код § 33. овога закона.

¹⁾ Државни Архив, акта Државног Савета.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Сујеверје је и код отменијег света један неискрпан мајдан за експлоатисање. И ако се толико говори и пише противу њега, ипак остаје једна маса света која је склона да поверује или затражи „помоћ“ разних гатара и врачара.

Ту слабост и ману, нарочито нашег женског пола, одавно искоришћује ова Стојка Јовановић, Циганка, са којом београдска полиција ратује већ од више година.

Поред све штете, које врачаре наносе ваљањем појединаца и уношењем сујеверја у народ, оне ипак не представљају неку опасност за јавну сигурност. Али ова Стојка, поред тога што се за овакво обманивање лаковерног света

дакле лажно и по имену и по месту становања, ипак су полицијски органи посумњали на своју стару познаницу баба Стојку, коју трећег дана детективи и пронађоше. Извршеним претресом код ње су нађене готово све покрадене ствари.

Стојка је веома препредена, добро познаје наш женски свет и његове жеље. При том је обдарена говорничким талентом и убедљивошћу, те често у њене кандле падају и иначе разборите женске.

При врачању служи се често и извесним маријетлуцима, због којих после општења не сме ни да се појављује са гужбом, само да не пуца брука. Али ће се овога пута рђаво провешти и изгледи су да ће трећи поврат бити толике дужине, да ће у њему и на своју вештину заборавити.

Ако је где у унутрашњости учинила какво кривично дело, моли се дотична власт да о

боје кестењаве. На глави има зелени шешир, а на ногама старе црне ципеле. — Акт кварта савамалског Бр. 16859.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за свима побеглим личностима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеша.

Т Р А Ж Е С Е

Филип, син **Јована Радовановића**, из Витежева, стар 16 година, средњег раста, развијен, косе и очију плавих, у селачком оделу, са шајкачом на глави, отумарао је од своје куће. — Депеша начелника среза ресавског Бр. 18096.

Јован, син **Тодора Радивојевића**, мешанције из Лозовика, отумарао је незнано куда. Он је стар 18 година, у лицу смеђ, у грађанском оделу. — Акт Управе града Београда Бр. 48373.

Радован, син **Радосава Станковића**, из Белнице, отумарао је незнано куда. Стар је 19 година, смеђ, у оделу селачком — Депеша начелника среза космајског Бр. 24593.

Гаја Јевдосић, из Обрежа, отумарао је незнано куда. Стар је 70 година просед, сувољав, у селачком оделу. — Депеша начелника среза темнишког Бр. 13449.

Нека све полицијске и општинске власти живи потраже нестала лица и пронађене упуте именованим властима, које су тражење захтевала.

К Р А Ђ Е С Т О К Е

Ноћу између 3—4 овога месеца непознати крађивци украли су Светозару Павловићу, из Међулужја, једног коња длаке затворено дорастасте, путастог, маторог 3 године, без роваша и жига. — Депеша начелника среза космајског Бр. 24168.

Непознати крађивци ноћу између 15. и 16. ов. м-ца украли су са наше Јеленку Соколовићу, из Доње Крвине, једног коња длаке зелено-беле, са жигом положено „Т“ маторог 6 година. — Депеша начелника среза лужничког Бр. 9954.

Ноћу између 16. и 17. т. м-ца украдени су са појате Живка Јаковљевића, из Вражогрнаца, два вола и једна јуница. Један во длаке плаве, матор 6 година, са жигом „Б“; други длаке плаво-шарене, матор 7 година, у лево уво ровашен, са жигом „Б“, а јуница је длаке жуто-цветасте, по трбуху бела, без жига и роваша. — Депеша начелника среза зајечарског Бр. 17661.

Непознати крађивци украли су Милошу Ивановићу, тежаку, једну кобилу мрко-дорастасте длаке, матору 5 година, цветасту и у предњу десну ногу путасту; са жигом положено „в“. — Депеша начелника среза колубарског округа београдског Бр. 16002.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе и крађивце

добро напашајује, врши још и древо преваре и крађе.

И ако је до сада два пута судом и више пута полицијски осуђивана за крађе и преваре при „бацању карата“ ипак се тога посла није могла откапати. Она се само за извесно време склони у унутрашњост док се мало на њу заборава у Београду, па се после опет привуче ка престоничкој периферији и одатле, кријући се од полиције, продужава стари занат, јер су београдске госпоње много издашније а и лаковерније од својих друга из унутрашњости.

Тако се и сад после извесног проведеног времена у унутрашњости по издржаној осуди принуђена поново Београду и настанила тамо иза Топовских Шуна, одакле се од времена на време спуштала у варош да „баца карте“ и лиже што јој под руку дође.

Ових дана указала јој се прилика да баца карте, погађа судбину и даје чини у једној бољој београдској кући. Долазила је узастопце три дана и увек врачара и бајала у другој соби, никад у једној истој. Док је слала жртву да донесе воде, те да и „угљеве баца“, она је у своју дубоку корпу трпала све што је вредније из дотичне собе, и кад је у три дана оплаћкала све три собе са разним стварима и новцем, онда више није ни дошла. Тек тада је оплаћкалицама пукло пред очима, те су били принуђени да траже помоћ полиције. И ако се она представљала као „баба Ана са Чубуре“,

томе извести и, евентуално, акта пошаље Управи града Београда, где се Стојка (alias Марија, Ката, Будимка, Ана, итд.) у притвору налази.

П О Т Е Р Е

Риста Тадић, војни бегунац, који је био у служби код г. Ђорђа Малашевића, свештеника из Винче, 16. овог месеца, кад су укућани били у Београду, разбио је врата од куће и обио касу сандучару, па покрао ове ствари: до 3000 динара у готову новцу, и то 1500 динара у српским стотинарима, 1000 динара у банкнотама од по 10 динара, а остатак у злату и сребру; једну уложну књижицу Управе Фондова од 2500 динара; уложну књижицу Удеоичке Задруге од 10.000 динара сребра; уложну књижицу Савиначке Штедионице од 3000 динара сребра; и уложну књижицу те исте штедионице од 7000 динара злата.

Риста је стар 26 година, раста средњег, плав, сувољав, бркова плавих, повећих. — Акт начелника среза врачарског Бр. 19058.

Сава Ђурић, кројачки радник, родом из Враћа, оптужен је за крађу новца извршену Мијајлу Марковићу, кројачу из Београда.

Сава је стар 17—18 година раста средњег, прномањаст, малих наусница, лица дугуљастог, доста развијен. Одело му је штофано, старо,